

Надія РЯЗАНОВА

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів ім. Віктора Федосова
Київського національного економічного університету
ім. Вадима Гетьмана (Київ)
nryazanova@kneu.edu.ua

РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УДОСКОНАЛЕННІ ВИКЛАДАННЯ ФІНАНСОВИХ ДИСЦИПЛІН

Для розкриття ролі штучного інтелекту (artificial intelligence, AI) у викладанні фінансових дисциплін важливо чітко усвідомлювати особливості сучасних фінансів, а отже й завдання, які стоять перед викладачем при підготовці висококваліфікованих фінансистів. Фінансист високого гатунку має добре розуміти теоретичні засади фінансів, володіти знаннями з управління фінансами, мати належні аналітичні навички. AI вже широко використовується у сфері фінансових послуг, допомагаючи, наприклад, в оцінці кредитних ризиків, збільшуючи автоматизацію торговельних операцій, сприяючи виявленню шахрайських операцій тощо. Залучення AI в освітній процес допомагає удосконалити модель навчання: адаптувати її відповідно до здібностей, знань та вмінь кожного студента; включати в неї віртуальні елементи; збільшувати і пришвидшувати процес пошуку та обробки даних; удосконалювати тексти лекцій та інших необхідних для навчального процесу матеріалів.

Фінанси є ключовою інфраструктурною підсистемою економіки. Це та сфера економіки, в якій функціонують грошові відносини і рух вартості (мінової вартості) «пронизує» все реалізуючись у цінах всього що включається в економічний обіг. У повсякденному людському житті фінанси проявляються (формалізуються) в економічних/фінансових відносинах суб'єктів господарювання, фінансовій політиці та праві, діяльності фінансових інституцій, функціонуванні фіскальних інструментів публічних фінансів та фінансових інструментів і продуктів ринку фінансових послуг та ринку капіталів [1, с. 147–188]. Як зазначалось, AI вже впевнено розвивається у сфері фінансів, тому його вивчення необхідне при викладанні фінансових дисциплін.

На додаток до традиційного розвитку фінансів, у XXI ст. кліматичні, екологічні та соціальні виклики об'єктивно призвели до необхідності трансформації фінансів у русло сталого (стійкого до цих викликів) розвитку. Міжнародною спільнотою вже сформована концепція сталого розвитку (sustainable development). Стала

економічна діяльність має передбачати окрім традиційних фінансово-економічних чинників ще такі взаємопов'язані аспекти як: позитивні екологічні та соціальні рішення, а також адаптоване до потреб сталого розвитку управління/корпоративне управління [2]. Концепція сталого розвитку стала орієнтиром для розвитку як корпоративних, так і публічних фінансів [3]. І взаємодія екологічних, соціальних та адаптованих до потреб сталого розвитку управлінських (environment, social and governance, ESG) рішень сформувалась у ESG засади сталого фінансування [4]. Збільшення кола питань, які мають враховуватись при сталому фінансуванні, висуває нові завдання при викладанні фінансових дисциплін. Включення AI у викладацький процес стає неодмінним в удосконаленні викладання фінансових дисциплін.

Паралельно із розвитком сталого фінансування (sustainable finance) сучасна вітчизняна фундаментальна фінансова наука запропонувала нове бачення природи вартості. У розвиток трудовій, маржиналістській та неокласичній теоріям вартості сформульована енерго-інформаційна концепція вартості та виявлено кілька об'єктивних закономірностей, які повністю вписуються у тренд сталого розвитку фінансів та всієї економіки [5; 6; 7; 8]. AI безпосередньо пов'язаний з інформатикою, тому його використання при викладанні енерго-інформаційної концепції вартості – на перший погляд нелегкої теми – безперечно, значно полегшить процес її сприйняття студентами.

AI є «інтелектом» комп'ютерних систем (машин), програмне забезпечення яких дозволяє сприймати навколишнє середовище, навчатись та виконувати дії, які максимізують можливості досягнення поставлених людиною цілей [9]. Роль штучного інтелекту в удосконаленні викладання фінансових дисциплін може бути проявлена щонайменше у таких необхідних для навчання процесах як: переклад текстів з інших мов; відбір та обробка великих масивів інформації (текстової, візуальної, голосової, статистичних даних тощо) з продукуванням коротких легких для сприйняття та подальшого аналізу документів; аналіз документів, таблиць, графіків; візуалізація процесів; вирішення тестових завдань; формування навчальних документів, тестів.

Література:

1. Крисоватий А., Рязанова Н., Федосов В. Інформація – фінанси – екаунтинг. Монографія. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 472 с. <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/39543>
2. Design of Sustainable Financial System. Definitions and Concepts: Background Note. – UNEP (September 2016). http://unepinquiry.org/wp-content/uploads/2016/09/1_Definitions_and_Concepts.pdf

3. Рязанова Н. С. Європейський вектор сталого розвитку – орієнтир корпоративним і публічним фінансам України. Журнал «Фінанси України» 2023, № 11, с. 86–98. https://finukr.org.ua/?page_id=723&aid=5018
4. IFC ESG Guidebook (Dec. 2021). <https://www.ifc.org/content/dam/ifc/doc/mgrt/ifc-esg-guidebook.pdf>
5. Nadiya Ryazanova. Energy-information Concept of Value. Economic annals-XXI. Volume 177 Issue (5–6)'2019. P. 4–69. <https://ea21journal.world/wp-content/uploads/2022/01/ea-V177-01.pdf>
6. Рязанова Н. С., Федосов В. М. Енергоінформаційна природа вартості. Фінанси України 2020, № 1, с. 99–113: https://finukr.org.ua/?page_id=723&aid=4682
7. Рязанова Н. С., Федосов В. М. Властивості та об'єктивні закони вартості у світлі її енергоінформаційної природи. Фінанси України 2020, № 2, с. 101–114. https://finukr.org.ua/?page_id=723&aid=4689
8. Рязанова Н. С., Федосов В. М. Фінанси як вихідна детермінанта процесу реалізації енергоінформаційної сутності вартості. Фінанси України 2020, № 4, с. 52–63. https://finukr.org.ua/?page_id=723&aid=4703
9. Russell, Stuart J.; Norvig, Peter (2021). Artificial Intelligence: A Modern Approach (4th ed.). <https://aima.cs.berkeley.edu/>